

Název vzdělávacího programu:

ZÁKLADY FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1. Obsah-podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace:

A. Teoretická část: 8 hodin

Teoretická východiska: 1,5 hodiny

- Hodnocení jako činnost učitelky, v níž učitelka zjišťuje znalosti, dovednosti, postoje dítěte v určité etapě jeho vzdělávání, aby je porovnála s žádoucím stavem (cíli) a formulovala takové hodnotící výroky a zaváděl taková opatření, která budou dítě stimulovat k dosažení tohoto stavu. Způsoby hodnocení a provádění pedagogického diagnostikování učitelkou jsou podporovány kurikulárními dokumenty (RVP PV, ŠVP).
- Cílem hodnocení je posoudit výsledky vzdělávací činnosti učitele a učební činnosti dítěte ve vztahu k plánovanému cíli a rozvíjet tak jeho celkovou osobnost.
- Formy hodnocení, různá forma, různý účel. Funkce hodnocení.
- Sebehodnocení jako prostředek, ale i cíl výuky.
- DESATERO. Přehled deseti zásadních oblastí, které přímo souvisí s problematikou zavádění formativního hodnocení do MŠ.

Formativní hodnocení: 1,5 hodiny

- Co je formativní hodnocení a proč ho používat v mateřské škole. Co přináší formativní hodnocení dětem, učitelům i rodičům.
- Základní strategie, které učitel využívá ve své práci.
- Základní podmínky pro použití formativního hodnocení v prostředí MŠ.

Techniky efektivní komunikace včetně zpětné vazby: 1,5 hodiny

- Zpětná vazba a popisný jazyk.
- Společně stanovené cíle a jasná kritéria úspěchu a jejich hodnocení.
- Sebehodnocení a práce s chybou.

Portfolio jako jedna z metod formativního hodnocení: 2 hodiny

- Druhy portfolia a jejich použití v MŠ.
- Diagnostické portfolio a jeho využití pedagogy, dětmi i rodiči.
- Složení portfolia, obsah a uložení.
- Práce s portfoliem-děti, pedagogové, rodiče.

Techniky formativního hodnocení: 1,5 hodiny

- Seznámení s technikami, využitelnými v prostředí mateřské školy.
- Zásady použití jednotlivých technik.

B. Praktická část – přímé seznámení s konkrétními materiály z prostředí MŠ; reflexe vybraných ukázek a jejich použití k aplikaci formativního hodnocení 8 hodin:

Praktická výuka bude doplněna o fotografie a video ukázky, skrze něž se frekventanti kurzu seznámí s autentickým tvůrčím použitím formativního hodnocení v praxi.

Použití zpětné vazby a popisného jazyka: 1,5 hodiny

- Popisný jazyk a jeho používání v praxi.
- Zpětná vazba-konkrétní poskytnutí zpětné vazby s popisným jazykem.
- Videoukázky a jejich rozbor, reflexe.

Sebehodnocení dítěte: 1,5 hodiny

- Videoukázky z praxe mateřských škol, sebehodnocení v praxi s využitím různých technik
- Hromadný hlasovací systém jako jedna z nejpoužívanějších technik.
- Využití různých pomůcek při sebehodnocení dětí.

Portfolio dítěte: 3 hodiny

- Sdílení fotografií a videoukázek z tvorby portfolií v mateřských školách.
- Ukázka diagnostického portfolia.
- Komunikace učitelky s dítětem nad portfoliem-reflexe videoukázky z praxe mateřské školy.

Praktická aplikace jednotlivých technik FOHO: 2 hodiny

- Práce ve skupinách-výběr jedné z technik, tvorba otevřených otázek, komunikace včetně zpětné vazby s popisným jazykem.

3. Forma:

Výuka bude probíhat prezenční formou, a to v rozsahu 8 hod teoretické a 8 hodin praktické výuky. Organizace jednotlivých kurzů bude přizpůsobena požadavkům účastníků. Nadstavbová část bude probíhat prezenční formou v rozsahu 16 hodin praktické výuky.

4. Anotace vymežující cíle:

Cílem programu je seznámit účastníky s problematikou formativního hodnocení v předškolním vzdělávání a postupy jeho zavádění do praxe v MŠ, upozornit na důležitost významu sebehodnocení dětí a zprostředkovat ukázky dobré praxe z prostředí MŠ. Prohloubit u učitelů MŠ profesní, především metodologické kompetence v oblasti efektivní komunikace a hodnocení, a doplnit je o specifika související s formativním hodnocením. Program poskytuje účastníkům vstupní informace.

Na konci vzdělávacího programu budou jeho účastníci připraveni:

- Uvažovat nad významem zavádění formativního hodnocení do procesu předškolního vzdělávání.
- Uvažovat nad významem diagnostického portfolia dítěte jako jedné z metod formativního hodnocení při plánování a sledování rozvoje dítěte.
- Aplikovat základní strategie a zásady formativního hodnocení při vzdělávání dětí v mateřské škole.
- Využívat ve své práci základní zásady efektivní komunikace s dětmi včetně popisného jazyka.
- Využívat techniky formativního hodnocení vhodné pro předškolní vzdělávání.

6. Hodinová dotace: celkem 32 hodin (16 + 16 hodin)

Program bude realizován v rozsahu 16 vyučovacích hodin rozdělených na 8 hod. teoretické přípravy a 8 hod. praktické výuky. Nadstavbový program bude realizován v rozsahu 16 hodin praktické výuky.

7. Maximální počet účastníků a upřesnění cílové skupiny:

Předpokládaný počet účastníků: 15, maximální počet účastníků: 20

8. Cílová skupina: Program je zaměřen na cílovou skupinu pedagogických pracovníků škol a školských zařízení v předškolním vzdělávání, především učitelů MŠ včetně vedoucích pedagogických pracovníků MŠ.

NADSTAVBOVÁ ČÁST VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Název: VYUŽITÍ FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ V PRAXI MŠ

Obsah - podrobný přehled témat výuky a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace: 16 hodin.

1. část: 8 hodin

Hodnocení - různé formy, různý účel: 1 hodina

Skupinová práce s výukovým materiálem, obsahující různé formy hodnotících výroků z praxe učitelek mateřských škol. Úkolem účastníků je rozdělit výroky podle druhů hodnocení s důrazem na výroky, které odpovídají formativnímu hodnocení.

Respektující komunikace: 2 hodiny

Praktický nácvik situací z běžného života mateřské školy. Využití respektující komunikace pro řešení problémových situací.

Zpětná vazba a popisný jazyk: 2 hodiny

Skupinová práce. Poskytnutí zpětné vazby na konkrétní výtvarné práce a pracovní listy s použitím popisného jazyka. Využití i při běžných činnostech v průběhu dne v mateřské škole.

Stanovení jasných cílů a konkrétních kritérií: 2 hodiny

Návrh činností z různých vzdělávacích oblastí RVP PV včetně stanovení vzdělávacích cílů, výstupů a kompetencí. Zaměření na stanovení jasných cílů a postupů jak pro děti, tak pro učitelku.

Závěrečná prezentace jednotlivých činností s reflexí: 1 hodina

2. Část: 8 hodin

Praktická část, příklady technik formativního hodnocení použitelných v předškolním vzdělávání včetně ukázek videí z praxe MŠ:

Najdi, co je dobře: 1 hodina

Videoukázky a praktické příklady použití této techniky (princip vzájemného učení) ve vzdělávacím procesu předškolního vzdělávání.

Tvoření konstruktivních otázek: 2 hodiny

Účastníci si připraví pro ostatní konstruktivní otázky k tématu formativního hodnocení a navzájem si je položí. Účelem je nejen procvičení této techniky, ale zároveň zopakování strategií formativního hodnocení.

Kvíz: 1 hodina

Tuto techniku si připraví lektor s cílem nácviku správného postupu s respektem k specifikům pro děti v předškolním vzdělání. Důraz je kladen na postavení jednoduchých a jasných otázek s jednoznačnou odpovědí.

Hromadný hlasovací systém: 2 hodiny

Na základě první části vzdělávacího programu účastníci ve skupinách připraví jednoduchou pomůcku (např. semafor), kterou poté prezentují ostatním. Ukázka různých vhodných pomůcek pro děti v MŠ, využitelných pro tuto techniku (např. kartičky, míčky, terčíky v červené a zelené barvě pro odpovědi ANO, NE).

Na detektivy: 1 hodina

Technika umožňuje učitelům v MŠ poskytnout dětem zpětnou vazbu k jejich chování, průběhu činností či her a dosažené kvalitě. Lektor vysvětlí princip využití této techniky pro tuto věkovou kategorii na příkladu z praxe. Následuje práce ve dvojicích, kdy si účastníci připraví příklady ze své praxe, následně prezentují a společně s lektorem diskutují o přínosech využití této techniky v předškolním vzdělávání.

Náhodný výběr: 1 hodiny

Aktivizace dětí vhodná např. na závěr tematického celku. S využitím této techniky lektor ukáže, jak aktivizovat děti, které se jinak do činnosti nezapojují. Prostřednictvím této

techniky aktivizuje posluchače a zároveň zopakuje otevřenými otázkami obsah vzdělávacího modulu.

Doporučená literatura a zdroje pro lektory:

KOLEKTIV autorů. *DESATERO. Přehled deseti zásadních oblastí, které přímo souvisí s problematikou zavádění formativního hodnocení do MŠ.* 2020. Dostupné z: <http://vsmacademy.cz/>

Inspirativní videa z projektu Zavádění formativního hodnocení v MŠ. Dostupné z: <http://vsmacademy.cz/>

KRATOCHVÍLOVÁ, J.: *Systém hodnocení a sebehodnocení žáků.* Brno: MSD, 2011. 153 s. ISBN 978-80-7392-169-9.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. Jak vést portfolio s dětmi v mateřské škole: [online]. 27 s. 2014, [cit. 2021-15-04].

Dostupné z: http://www.vys-edu.cz/assets/File.ashx?id_org=600139&id_dokumenty=5696

KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J., SYSLOVÁ, Z.: *Individualizace v mateřské škole.* Praha: Portál, 2015. 184 s. ISBN 978-80-262-0812-9.

NÁDVORNÍKOVÁ, H.: *Možnosti využití formativního hodnocení v předškolním vzdělávání.* Klima školy. Speciál pro mateřské školy 6/2018.

NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D.: *Respektovat a být respektován.* Praha: PeopleComm, 2020. 367 s. ISBN 978-80-87917-71-8.

PLAKÁT. *Styly učení a strategie učení.* DYS-centrum. Praha. Dostupné z: <https://eshop.dyscentrum.org/dyscentrum/eshop/0/3/5/781-Styly-uceni-a-strategie-uceni>

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ: [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 50 s. 2018, [cit. 2021-15-04]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/45304/>

ROUŠAROVÁ, I.: *Portfolio dítěte v mateřské škole – diagnostický nástroj rozvoje osobnosti dítěte.* Bakalářská práce. Brno: Univerzita Masarykova, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. 2013. 101 s. Vedoucí práce Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D.

SEDLÁČKOVÁ, H., SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L.: *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 152 s. ISBN 978-80-735-7884-8.

SLAVÍKOVÁ, V., HAZUKOVÁ, H., SLAVÍK, J.: *Výtvarné čarování Artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Praha: Albra spol. s.r.o., 2010. 167 s. ISBN 978-80-7361-079-1.

STARÝ, K., LAUFKOVÁ A KOL.: *Formativní hodnocení ve výuce*. Praha: Portál, 2016. 174 s. ISBN 978-80-262-1001-6.

SYSLOVÁ, Z.: *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha: Grada, 2013. 158 s. ISBN 978-80-247-4309-7.

SYSLOVÁ, Z., ŠTĚPÁNKOVÁ, L., *Třídní projekty v mateřské škole*. Praha: Portál, 2019. 143 s. ISBN 978-80-262-1480-9.

VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2019. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, M.: *Vývoj dětské kresby a její diagnostické využití*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o., 2017. 219 s. ISBN 978-807496-333-9.

VIRTUÁLNÍ HOSPITACE ZAMĚŘENÁ NA ZAVÁDĚNÍ FORMATIVNÍHO HODNOCENÍ DĚTÍ:
 [online] Metodický portál RVP.CZ, 09.10. 2019, [cit. 2021-15-04]. Dostupné z: <https://audiovideo.rvp.cz/video/4224/VIRTUALNI-HOSPITACE-ZAMERENA-NA-ZAVADENI-FORMATIVNIHO-HODNOCENI-DETI.html>

WILIAM, D., LEAHYOVÁ, S.: *Zavádění formativního hodnocení*. Praha: Edulab, 2016. 243 s. ISBN 978-80-906082-5-2.

